

ია გორგიშელი

**მკითხველთა საბიბლიოთეკო - საინფორმაციო
მომსახურების მიმდინარე
და პერსპექტიული მიმართულებები**

ინფორმაციის მიღების შესაძლებლობა და მისი გაგება — ადამიანის ერთ-ერთი ძირითადი უფლებაა. გაეროსა და იუნესკოს დეკლარაციების, ევროსაბჭოს, საერთაშორისო და პროფესიული საბიბლიოთეკო ორგანიზაციების საკვანძო საკითხს საჯარო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის განხორციელება წარმოადგენს. ყველა ტიპის თანამედროვე ბიბლიოთეკაში, საბიბლიოთეკო მომსახურების სახეების გაზრდასთან ერთად, შეცვლილია ცოდნის მიღების ხელმისაწვდომობასთან დაკავშირებული პრიორიტეტები.

ავტომატიზაციის განვითარებამ და ახალი საინფორმაციო ტექნოლოგიების დანერგვამ გაააქტიურა საბიბლიოთეკო კვლევები; დაიხვეწა და გათანამედროვდა ბიბლიოთეკები, რამაც, საბოლოოდ, მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა კომფორტული საინფორმაციო გარემოს ჩამოყალიბებაში.

ბოლო დრომდე ბიბლიოთეკების მოდერნიზაცია, ძირითადად, კონცენტრირდებოდა შიდა პროცესების ავტომატიზაციის ირგვლივ. ახლა კი ინტეგრირებული გადაწყვეტილებები ფარავს ბიბლიოთეკის ყველა ასპექტს, რაც ეხმარება ადგილობრივი საბიბლიოთეკო ფონდების მართვას, აუქმობებს მკითხველთა მომსახურების ხარისხს. გარდა ამისა, დღეს ბიბლიოთეკა ფასდება არა მხოლოდ ფონდის რაოდენობით, არამედ მკითხველისთვის სხვადასხვა სახის მომსახურების შეთავაზებით. ბიბლიოთეკების უპირველესი მოვალეობაა, დააკმაყოფილოს მკითხველის მოთხოვნილება, მოახდინოს მომსახურების ინდივიდუალიზაცია.

საბიბლიოთეკო-საინფორმაციო მომსახურების საფუძვლების კვლევა ეფუძნება საინფორმაციო მოთხოვნათა სპეციფიკას, შესრულებულ მოთხოვნათა ხარისხს, მომხმარებელთა სამეცნიერო-საინფორმაციო კულტურის დონეს. ამასთან დაკავშირებით, აქტუალურია ისეთი პერსონალური მომსახურებისა და მიწოდების სისტემების შექმნა, რომლებიც ყველა მომხმარებელს დააკმაყოფილებს, საერთო და ინდივიდუალური ინტერესების გათვალისწინებით. ეს შესაძლებელი გახდა საინფორმაციო ტექნოლოგიების გამოყენებით, რომლის მეშვეობით მკითხველი ინფორმაციას ბიბლიოთეკაში მიუსვლელად იღებს.

მსოფლიო პრაქტიკა გვიჩვენებს, რომ ბიბლიოთეკებისთვის მთავარი არის არა მარტო საბიბლიოთეკო ფონდების დაგროვების პოლიტიკა, არამედ მეტამონაცემების შექმნის ე.ი. ელექტრონული ინფორმაციის დაგროვების, პოლიტიკა.

ბიბლიოთეკები უფრო მეტად აქცევენ ყურადღებას ინფორმაციის სხვადასხვა საშუალებებზე ხელმისაწვდომობას, მაგალითად, კომპაქტ-დისკებზე

(CD-ROM) მონაცემთა ბაზების შექმნას, საინფორმაციო-საძიებო სისტემების შემუშავებასა და მათ დისტანციაზე გადაცემას.

მომხმარებელთა საინფორმაციო მომსახურებაში შეინიშნება ახალი ტენდენცია: მომხმარებელთა ფართო წრეებისთვის შექმნილი მონაცემთა ბაზებიდან სპეციალიზებულ, თითქმის პერსონალიზებულ მონაცემთა ბაზებზე ან საინფორმაციო სისტემებზე გადასვლა. ასეთ მონაცემთა ბაზებში გათვალისწინებულია კონკრეტული მომხმარებლის საინფორმაციო მოთხოვნების მრავალფეროვანი ასპექტი, გამოცემათა თემატიკა, გამოცემის სახეები, ქრონოლოგია, ენობრივი პრიორიტეტები, ინფორმაციის გაცვლის ფორმატები და ა.შ. სხვადასხვა ბიბლიოთეკაში კონკრეტულ საკითხზე ორიენტირებულმა მონაცემთა ბაზების შექმნის გამოცდილებამ აჩვენა, რომ მომსახურების ინდივიდუალიზაცია განსაზღვრული მონაცემთა ბაზის გამოყენებით — ერთ-ერთი პრიორიტეტული მიმართულებაა ბიბლიოთეკების ინოვაციურ მოღვაწეობაში.

საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა — ქვეყნის მონაცემთა ბაზების ერთ-ერთი უმსხვილესი გენერატორია, რომელშიც თავმოყრილია განსხვავებული ტიპის და შინაარსის ათეულამდე მონაცემთა ბაზა: ელექტრონული კატალოგები, ელექტრონული ლექსიკონები, ელექტრონული ბიბლიოთეკა და სხვ.

1. ელექტრონული კატალოგები

ადგილობრივი და უცხოელი სპეციალისტების ყურადღების ცენტრშია მომსახურების ოპტიმიზაციის საკითხები და ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა ელექტრონული კატალოგების (EC) საშუალებით. იხვეწება კატალოგების ფორმა და სტრუქტურა, მუშავდება მომავალი თაობებისთვის საჭარო ინტერაქტიული დოკუმენტების მიწოდების სტრატეგია. ელექტრონული კატალოგებით მომსახურება ერთ-ერთი პრიორიტეტული სერვისია, რომელიც მკითხველს მიეწოდება ბიბლიოთეკებში. შესაბამისად, აქტუალურია ელექტრონული კატალოგების მომხმარებელთა საინფორმაციო შეკითხვის, მათი უნარ-ჩვევების და იმ სირთულეების შესწავლა, რომლებსაც ისინი აწყდებიან ინფორმაციის ძიებისას; იმ სურვილების გათვალისწინება, რომლებსაც ისინი გამოთქვამენ ელექტრონული კატალოგების შესაძლებლობებზე, დახვეწისა და მომსახურების სპექტრის გაფართოებაზე.

მსოფლიოს უდიდესი ბიბლიოთეკები, მაგალითად, ბრიტანეთის ბიბლიოთეკა, კონგრესის ბიბლიოთეკა, საფრანგეთის ეროვნული ბიბლიოთეკა, იაპონიის ეროვნული ბიბლიოთეკა, რომლებსაც ელექტრონული კატალოგების ორგანიზების დიდი გამოცდილება აქვთ, მუდმივად ჩართულნი არიან მათ გაუმჯობესებაში. ამ ტიპის მომსახურებას, რომელიც მიეწოდება მომხმარებელს როგორც ბიბლიოთეკის შიგნით, ისე მის გარეთ, აქვს მუდმივად განახლების, გაუმჯობესებისა და უახლესი ტექნოლოგიების დანერგვის ტენდენცია.

საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში 1990 წლიდან საფუძველი ჩაეყარა ელექტრონული კატალოგების ორგანიზებას საქართველოში. ეროვნულ ბიბლიოთეკაში მიკრო CDS/ISIS-ის გამოყენებით მხოლოდ

კატალოგიზაციაა ავტომატიზებული. დღეს მკითხველს სახლიდან გაუსვლელად, ინტერნეტის საშუალებით შეუძლია დაადგინოს, არის თუ არა ბიბლიოთეკაში ესა თუ ის გამოცემა და თუ არის, რომელი შენახვის შიფრითაა ბიბლიოთეკის ფონდში დაცული. დღეს ელექტრონული კატალოგი შეიცავს 1 312000 ჩანაწერს. ქართული წიგნების ელექტრონულ კატალოგში სრულად არის შეტანილი ქართულენოვანი წიგნალი ფონდი. მალე უცხოენოვან ელექტრონულ კატალოგსაც დაემატება ბიბლიოთეკის რუსულენოვანი ფონდი.

2010 წლის 1 მარტიდან ამოქმედდა ეროვნული ბიბლიოთეკის ელექტრონული კატალოგების ახალი ინტერნეტ ვერსია (WebISIS, ვერსია 3.0, <http://www.nplg.gov.ge/ec>). მთლიანად გადაიწერა პროგრამული კოდი, დაიხვეწა საძიებო მექანიზმი და დაემატა ახალი ფუნქციები. ახალ ვერსიაში ბიბლიოგრაფიული ჩანაწერის გამოტანის ფორმატი გაცილებით უკეთ არის მისადაგებული ბიბლიოგრაფიული აღწერილობის საერთაშორისო სტანდარტთან (ISBD). ამ ვერსიაში შესაძლებელია ძიების შედეგების შენახვა, რაც ძალიან მოხერხებელია ელექტრონულ კატალოგში დიდი რაოდენობის ინფორმაციის მოძიების დროს. ძიების შედეგების ბოლოს სისტემა გვთავაზობს ძიების ჩატარებას მსგავსი სტრუქტურის ბაზებში ან ინტერნეტის სხვა რესურსებში. დაემატა საკმაოდ დეტალური ინსტრუქტაჟი, რომელშიც დაწვრილებითაა აღწერილი ძიებისა და ნავიგაციის შესახებ. ასევე დაემატა ბიბლიოთეკართან დაკავშირების ფუნქცია: ელექტრონული ფოსტით შეკითხვების გაგზავნის სწრაფი სერვისი. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ელექტრონულ კატალოგში მოძიებულ ზოგიერთ წიგნს ან დისერტაციას თუ ახლავს მინაწერი “სრული ტექსტი”, ეს არის ბმული, რომელზე დაწკაპუნების შემთხვევაში გაიხსნება ამ წიგნისა თუ დისერტაციის ციფრული ვერსია.

მსოფლიოს უმეტეს ეროვნულ ბიბლიოთეკას დიდი ხანია დანერგილი აქვს ავტომატიზებული ინტეგრირებული საბიბლიოთეკო სისტემა, რომლის მეშვეობითაც, კატალოგიზაციის გარდა, ავტომატიზირებულია, აგრეთვე, ისეთი საბიბლიოთეკო პროცესები, როგორცაა დაკომპლექტება, მკითხველის მომსახურება, სტატისტიკა, მართვა და სხვ. სამწუხარო ფაქტია, რომ ეროვნულ ბიბლიოთეკას დღემდე არა აქვს საბიბლიოთეკო ინტეგრირებული სისტემა, რომელიც ყველა საბიბლიოთეკო პროცესს, წიგნის ბიბლიოთეკაში შემოსვლიდან მკითხველამდე გავლილ გზას ასახავს.

2. დოკუმენტების ელექტრონული მიწოდება

სატელეკომუნიკაციო სისტემებისა და კომპიუტერული ტექნიკის გამოყენებით, მომსახურების სფეროს ყველაზე პრიორიტეტულ სერვისად რჩება დოკუმენტების ელექტრონული მიწოდება (electronic document delivery – EDD), რომელიც საშუალებას იძლევა, მნიშვნელოვნად სწრაფად მოხდეს მომხმარებლისთვის ინფორმაციის მიწოდება. ტრადიციული საბიბლიოთეკო ტექნოლოგიების, ელექტრონული რესურსების, ციფრული ბიბლიოთეკების გამოჩენასთან ერთად, ასეთი საბიბლიოთეკო მომსახურება იძენს თვისობრივად ახალი მნიშვნელობას.

საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში ცალკე ასეთი სერვისი არ არსებობს. მაგრამ დოკუმენტების ელექტრონულ მიწოდებას

ყოველგვარი პროგრამული უზრუნველყოფის გარეშე ასრულებს ბიბლიოთეკათ-შორისი აბონემენტის განყოფილება. დასკანერებული დოკუმენტები (წიგნების, სტატიების ასლები) მომხმარებელს მიეწოდება ელ. ფოსტის საშუალებით. 2009-2010 წლებში განყოფილების მიერ ბიბლიოთეკათშორისი საერთაშორისო აბონემენტით ელექტრონულად გაიცა ათამდე დოკუმენტი ამერიკაში, გერმანიაში, ნორვეგიაში, უკრაინასა და რუსეთში.

3. საცნობარო-ბიბლიოგრაფიული მომსახურება

კონგრესის ბიბლიოთეკამ 2002 წელს დააარსა სამსახური “ჰკითხე ბიბლიოთეკარს”, რომელშიც მონაწილეობას იღებენ ბიბლიოთეკარები კონგრესის ბიბლიოთეკის სამკითხველო დარბაზებიდან (<http://www.loc.gov/rr/askalib/> – Ask a Librarian (Library of Congress)). გარდა ამისა, კონგრესის ბიბლიოთეკაში შეიქმნა ვირტუალური საცნობარო-ბიბლიოგრაფიული მომსახურების განყოფილება (Virtual Reference Team), რომელიც იკვლევს და ადგენს შემოსულ შეკითხვებზე პასუხის გაცემის ყველაზე სწრაფ გზებს ელექტრონული რესურსების გამოყენებით.

ბევრ ბიბლიოთეკაში ფუნქციონირებს ონლაინ საცნობარო სამსახური, რომელიც ასრულებს დაშორებული მკითხველის ერთჯერად შეკითხვებს. შეკითხვები ეხება ბიბლიოგრაფიულ ძიებებს, ფაქტოგრაფიულ და სრულტექსტოვან ინფორმაციებს ყველა თემაზე. შეკითხვა სრულდება ტრადიციული კორპორატიულ საცნობარო-საძიებო სისტემის, ელექტრონული კატალოგების და ინტერნეტ რესურსების გამოყენებით. შესრულებული შეკითხვები ავტომატურად გენერირდება შესრულებული შეკითხვების მონაცემთა ბაზაში, რომელიც ასევე თავისუფლად ხელმისაწვდომია ინტერნეტით.

სამწუხაროა, რომ საქართველოს ბიბლიოთეკების უმრავლესობას არა აქვს შექმნილი საკუთარი ვებ-საიტი და, მით უმეტეს ისეთი, სადაც იქნებოდა “ჰკითხე ბიბლიოთეკარს” სამსახური გაერთიანებული კორპორატიულ ქსელურ საცნობარო-ბიბლიოგრაფიულ სამსახურში.

ეროვნული ბიბლიოთეკის საცნობარო-ბიბლიოგრაფიულ განყოფილებაში ფუნქციონირებს გ. გებტმანის სახელობის სამკითხველო დარბაზი და საინფორმაციო სერვისის სამსახური. განყოფილება მკითხველს სთავაზობს ოპერატიულ მომსახურებას ბიბლიოთეკის საცნობარო-საძიებო სისტემის გამოყენებით. ეს არის ბიბლიოთეკის ელექტრონული კატალოგები და მონაცემთა ბაზები, საცნობარო-ბიბლიოგრაფიული განყოფილების წიგნაღი ფონდი და თემატური კარტოთეკები, ცნობარები, ინერნეტ რესურსები.

საინფორმაციო სამსახური ელექტრონული ფოსტით ან ტელეფონით მიღებულ შეკვეთასაც ასრულებს. განყოფილების მიერ მოძიებული მასალა, ბიბლიოგრაფია იგზავნება დაშორებულ მომხმარებელთან ელექტრონული ფოსტის საშუალებით.

დღეს “ბიბლიოთეკა იწყებს შუამავლის, ელექტრონული სარკმლის როლის შესრულებას, რომელიც ფართო საზოგადოებას გზას უხსნის ციფრული ინფორმაციის სამყაროში, ინსტრუმენტის, რომელიც მოქალაქეებს ეხმარება, დაძლიონ “საინფორმაციო გარღვევა” და ჰქონდეთ უკეთესი მომავალი.

ბიბლიოთეკარი სულ უფრო მეტად ასრულებს “საინფორმაციო შტურმანის” როლს”, რომელიც უზრუნველყოფს მომხმარებლის მიერ ზუსტი და საიმედო ინფორმაციის მიღებას”.

იმ ბიბლიოთეკების ხელმძღვანელები, რომლებიც ინოვაციებით და მომავლის განსაკუთრებული ხედვით გამოირჩევიან, თვლიან, რომ ძირეულად უნდა გარდაიქმნას საბიბლიოთეკო სერვისები და მოერგოს თანამედროვე მომხმარებლის ინტერესებს, რომ ბიბლიოთეკა თავად უნდა მივიდეს მომხმარებელთან ახალი ტექნოლოგიების საშუალებით.

4. ინტერნეტი ბიბლიოთეკებში

საინფორმაციო მომსახურების განვითარების ტენდენციები მკიდრად არის დაკავშირებული ბიბლიოთეკებში ინტერნეტის დანერგვასთან. 1997 წლიდან საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში გაიხსნა ინტერნეტ-ცენტრი ბიბლიოთეკის მკითხველთათვის.

2006 წლიდან ეროვნული ბიბლიოთეკის “e-კლუბში” — უახლესი კომპიუტერული ტექნოლოგიებითა და საკომუნიკაციო საშუალებებით უზრუნველყოფილ დარბაზში — მკითხველს შეეძლო ინტერნეტში მისთვის საჭირო ინფორმაციის მოპოვება. გასულ, 2009 წელს ამ დარბაზში ინტერნეტით ისარგებლა 23469 მკითხველმა. 2009 წლიდან ეროვნული ბიბლიოთეკის სამ კორპუსში მკითხველთათვის ინტერნეტში თავისუფალი დაშვება უზრუნველყოფილია უკაბელო Wireless ტექნოლოგიის მეშვეობით.

2010 წლიდან ეროვნული ბიბლიოთეკის ელექტრონული რესურსებით მომსახურების განყოფილებამ მკითხველის მომსახურება დაიწყო ბიბლიოთეკის ახალ, გარემონტებულ დარბაზში. აქ მომხმარებელს შეუძლია, ისარგებლოს ინტერნეტით, ბიბლიოთეკის კომპაქტ-დისკების (CD-ROM) ფონდით, ელექტრონული რესურსებით: ლოკალური მონაცემთა ბაზებით, მათ შორის ინტრაქსელური ციფრული ბიბლიოთეკით, კანონების მონაცემთა ბაზით, სამეცნიერო ლიტერატურის ცნობილი გამომცემლობების ელექტრონულ მონაცემთა ბაზებით EBSCO, WORLD BANK და სხვ. ინფორმაციის დიდ რაოდენობას, რომლის მიღებაც ინტერნეტით შეიძლება, ხარისხისა და სანდოობის განსხვავებული დონე აქვს, ამიტომ ბიბლიოთეკარის ერთ-ერთი მთავარი ამოცანაა, მომხმარებელს მიუთითოს ინფორმაციის საიმედო წყაროები. განყოფილების თანამშრომლები ამ ამოცანას წარმატებით ართმევენ თავს. გათვალისწინებულია ბიბლიოთეკის ამ სივრცეში გაიხსნას მედიათეკა, სადაც ორგანულად იქნება შერწყმული ნაბეჭდი და აუდიოვიზუალური მასალები.

5. საბიბლიოთეკო ვებ-საიტი

საბიბლიოთეკო საიტი უნდა აკმაყოფილებდეს ბიბლიოთეკის ძირითად მისიას — ხელმისაწვდომი გახადოს მომხმარებლისთვის ბიბლიოთეკის ფონდები და ინფორმაცია გამოცემების შესახებ. მასალები, რომლებიც მომხმარებელთა ფართო წრეს აინტერესებს, არის წიგნების და სტატიების სრული ტექსტები. გაციფრებული გამოცემები.

ეროვნული ბიბლიოთეკის პირველი მცდელობა — წარედგინა საკუთარი რესურსები გლობალურ ქსელში — განხორციელდა 1999 წელს. ეროვნული ბიბლიოთეკის პირველ ვებ-გვერდზე მხოლოდ ბიბლიოთეკის ელექტრონული რესურსების მისამართები იყო დატანილი (<http://www.nplg.gov.ge>).

გავიდა რამდენიმე წელი და ეროვნულ ბიბლიოთეკაში შეიქმნა კიდევ რამდენიმე ელექტრონული რესურსი: განახლებული ელექტრონული კატალოგები (WebSIS), ელექტრონული ტექსტები, ქართული გაზეთების საძიებელი, ელექტრონული ლექსიკონები და სხვ. ამიტომ, 2005 წელს განახლდა ეროვნული ბიბლიოთეკის ვებ-საიტი, სადაც საკმაოდ დიდი და მრავალფეროვანი ინფორმაცია განთავსდა. აქ სხვადასხვა რესურსების სამუშაო ინტერფეისები და დიზაინი განსხვავდებოდა ერთმანეთისაგან, ხოლო საძიებო ფორმების სიმრავლე ხშირად იწვევდა მომხმარებლის დაბნეულობას. საჭირო გახდა ბიბლიოთეკის ვებ-საიტის განახლება. ამიტომ დამზადდა ახალი ვებ-საიტი, სადაც მოძველებული დიზაინი შეიცვალა, ვიზუალური მასალა გამდიდრდა, საძიებო ფორმები მოწესრიგდა და 2007 წელს ინტერნეტ ქსელში გაეშვა. 2009 წელს საიტზე შემომსვლელთა რაოდენობის სტატისტიკურმა მთვლელმა აჩვენა, რომ, 2008 წელთან შედარებით 7-ჯერ გაიზარდა საიტზე ვიზიტების რაოდენობა, ხოლო 2010 წელს დღეში საშუალოდ 3000 შემოსვლა დაფიქსირდა. ეროვნული ბიბლიოთეკის საიტზე არის მკითხველთან ურთიერთობის ინტერაქტიული ფორმები. მაგ., მოგვწერეთ, ხშირად დასმული შეკითხვები, კითხვა-პასუხი. საიტის მომხმარებელი ეცნობა და იყენებს საიტის შინაარსს, მაგრამ მომხმარებელი არ არის კონტენტის უშუალო მონაწილე.

დღეს ბევრი ბიბლიოთეკა იყენებს Web 2.0-ზე დაფუძნებულ საბიბლიოთეკო საიტებს. Web 2.0-ის ძირითადი პრინციპებია -კოლექტიურობა, კოოპერაცია, გახსნილობა, ხელმისაწვდომობა, ინტერაქტიულობა. აქ დაინტერესებულ მომხმარებელს შეუძლია, თვითონ შექმნას კონტენტი, ხმის მიცემის სისტემის გამოყენებით, განსაზღვროს საიტზე განთავსებული მასალიდან რა არის ყურადღების ღირსი და რა არა. კონტენტი მრავალფეროვანია: ფოტოები, ვიდეომასალა და სხვ. აქ თითოეული ადამიანი მარტო მომხმარებელი, ვიზიტორი კი არ არის, არამედ აქტიური მონაწილეა.

საქართველოში Web 2.0-ზე შექმნილი საბიბლიოთეკო საიტებიდან აღსანიშნავია საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ბიბლიოთეკის ვებ-საიტი. იგი შეიქმნა საიტების მართვის უახლესი სისტემის, დრუპალის (Drupal) გამოყენებით. საიტის მიზანია, თავის მომხმარებელს შეუქმნას სამეცნიერო კომუნიკაციის, აზრთა გაცვლის, ინფორმაციისა და მოხერხებული გარემო იმ სტილის მიხედვით, რომელსაც “სოციალური ქსელები” ეწოდება. ყოველი მომხმარებელი შეძლებს შექმნას საკუთარი ვებ-საიტი, გამოაქვეყნოს სამეცნიერო სიახლეები, საკუთარი შრომები, წერილები, სურათები (ფოტოები, ნახაზები, და სხვა), აწარმოოს საკუთარი “ბლოგი” — ელექტრონული დღიური, მიიღოს მონაწილეობა საიტზე გამოქვეყნებული ცნობებისა და სამეცნიერო საკითხების განხილვაში.

Web 2.0-ზე დაფუძნებულ საიტებს აქვს უარყოფითი მხარე. ეს არის “კიანჭკვლების ბუდის” ფილოსოფია, სადაც თითოეულ გვერდს ქმნის და მისი ფორმირება-განახლების შესაძლებლობა აქვს არა მარტო ერთ მომხმარებელს,

არამედ მთელ ინტერნეტ-საზოგადოებას. ეს “ქაოსი” მოწესრიგებულ სახეს იღებს Web 3.0-ში. იგი წარმოადგენს (ჯეისონ კალაკანისის განმარტებით) მაღალხარისხიან კონტენტს და სერვისებს, რომლებიც იქმნება ნიჭიერი პროფესიონალების მიერ Web 2.0. ტექნოლოგიურ პლატფორმაზე. იგი არის Web-ის კულტურული ვერსია, რომელიც გამოიყენება პროფესიონალების მიერ საინტერესო და სასარგებლო კონტენტის შესაქმნელად.

6. RFID¹ ტექნოლოგია ბიბლიოთეკებში

დღეს რადიოსიხშირული საიდენტიფიკაციო ჯდით აღჭურვილია 120 მილიონი საბიბლიოთეკო ერთეული მსოფლიოს ხუთას ბიბლიოთეკაში და ეს რაოდენობა მუდმივად იზრდება. ასეთ ბიბლიოთეკებში მკითხველის რეგისტრაცია და წიგნის გაცემის პროცედურა დაფუნქციონირებულია RFID ტექნოლოგიაზე, რომელიც საშუალებას აძლევს როგორც ბიბლიოთეკის მომხმარებელს, ისე თანამშრომელს, დაზოგოს დრო წიგნის მიღება-გაცემის გაფორმებაზე. ცვლის რა შტიბ-კოდებს, ასწრაფებს ინვენტარიზაციას და წიგნის ძიებას ბიბლიოთეკებში. ახდენს წიგნის გაცემის ავტომატიზაციას და იცავს საბიბლიოთეკო დოკუმენტს მოპარვისაგან.

პირველი ბიბლიოთეკა, რომელმაც 1999 წელს დაიწყო ამ ტექნოლოგიის გამოყენება, იყო როჯერსის უნივერსიტეტი Rockefeller University da Farmington Community Library აშშ-ში. ყველაზე მსხვილი ბიბლიოთეკა, რომელიც იყენებს RFID ტექნოლოგიას (2 მილიონიანი წიგნადი ფონდით) არის ვატიკანის ბიბლიოთეკა.

ეროვნულ ბიბლიოთეკაში 2007 წლიდან დაინერგა მკითხველთა რეგისტრაციის ავტომატიზებული სისტემა (ИРБИС64), რომლის საშუალებით ბიბლიოთეკაში მოსული მოქალაქის პირადობის მოწმობის მონაცემები და ფოტოსურათი, სარეგისტრაციო ბარათის შევსების შემდეგ შედის სისტემის მონაცემთა ბაზაში. 2010 წლის ბოლოს ბიბლიოთეკაში ამოქმედდება დაცვის ახალი სისტემა, ტერმინალი, რომელიც მკითხველის ბიბლიოთეკაში შემოსვლას და გასვლას გააკონტროლებს. მკითხველთა რეგისტრაციის ბაზის საფუძველზე დამზადდება მკითხველის ელექტრონული ბილეთები — პლასტიკური ბარათები მაგნიტურ ლენტზე. მკითხველის ელექტრონულ ბილეთზე დატანილ იქნება მკითხველის სახელი, გვარი, ფოტოსურათი და მკითხველის რეგისტრაციის ნომერი. მაგრამ ამ პლასტიკური ბარათის მაგნიტურ ლენტზე არ იქნება ინფორმაცია იმის შესახებ, თუ რა ლიტერატურა მოითხოვა მკითხველმა. ავტომატურ რეჟიმში ამის განხორციელება შეუძლებელია, საბიბლიოთეკო ინტეგრირებული სისტემის დანერგვის გარეშე, ხოლო რაც შეეხება RFID ტექნოლოგიებს, საქართველოში ეს ტექნოლოგია არც ერთ ბიბლიოთეკაში არ დანერგილა.

არსებული საბიბლიოთეკო და საინფორმაციო რესურსებისა და იმ შესაძლებლობების სრული და ეფექტური გამოყენებისათვის, რომლებიც ჩნდება ინფორმაციის ელექტრონული წყაროების განვითარების შედეგად, მრავალი

¹RFID (Radio Frequency Identification) - რადიოსიხშირული იდენტიფიკაცია. ობიექტების ავტომატური იდენტიფიკაციის მეთოდი, სადაც რადიოსიხმალეების საშუალებით ხდება მონაცემების ათვლა და ჩაწერა.

ქვეყანა შეიმუშავებს ეროვნულ პოლიტიკას ინფორმაციის სფეროში. საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა უფლებამოსილია, მონაწილეობდეს სახელმწიფო საინფორმაციო პოლიტიკის განსაზღვრაში. მაგრამ, სამწუხაროდ, ჩვენს ქვეყანაში დღემდე არ არის ელექტრონული კორპორაციული საბიბლიოთეკო ქსელი, კორპორაციული საბიბლიოთეკო ქსელის ვირტუალური საცნობარო სამსახური და, რაც მთავარია, ქვეყნის მთავარ ბიბლიოთეკაში არ არის დანერგილი საბიბლიოთეკო ინტეგრირებული სისტემა, რომელიც ხელს შეუწყობდა საბიბლიოთეკო პროცესების განვითარებას საქართველოში.

დამოწმებული ლიტერატურა

ეროვნული სამეცნიერო ბიბლიოთეკა// <http://www.sciencelib.ge/aggregator/sources/16>

საქართველოს კანონი პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის შესახებ / http://www.nplg.gov.ge/index.php?lang_id=GEO&sec_id=303.

Библиотечные IT технологии и инновации// <http://www.bibliochip.ru/>

Корпоративная виртуальная справочная служба универсальных научных библиотек (ВСС КОРУНБ) // http://korunb.nlr.ru/query_form.php.

Монсева С.А. **Современное информационное обслуживание и новые задачи областной библиотеки** / (Луганская областная библиотека им. А.М. Горького, Луганск//<http://www.benran.ru/SEMINAR/SB-IK/99/DOC/Mois.htm>.

Этот загадочный Web 3.0// <http://community.livejournal.com/elibconsult/6713.html#cutid1>.

IFLA/UNESCO სახელმძღვანელო მითითებანი საჯარო ბიბლიოთეკის სამსახურების განვითარების შესახებ / საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა; საბიბლიოთეკო ასოციაციების საერთაშორისო ფედერაცია; თარგმნა მზია ხოსიტაშვილმა 2009 // <http://www.nplg.gov.ge/dlibrary/coll/0001/000561>.

The Library of Congress .– Ask a Librarian // [http://www.loc.gov/rr/askalib.EssenRFID\(UHF\)LibraryManagementSystem](http://www.loc.gov/rr/askalib.EssenRFID(UHF)LibraryManagementSystem) // <http://www.youtube.com/watch?v=dISaXUilIkU>.

Web 3.0 // http://ru.wikipedia.org/wiki/Web_3.0.

IA GORGISHELI

CURRENT AND PROSPECTIVE TRENDS IN LIBRARY INFORMATION SERVICE

The possibility of receiving and understanding information is one of the primary human rights. Providing access to public information is the key point of the declarations of the UN and UNESCO, European Union, international and professional library organizations.

Development of automation and introduction of new information technologies have made library research more sophisticated; the libraries, more modern; and eventually contributed a lot to the creation of a comfortable information environment. At all kinds of modern libraries priorities, regarding access to knowledge, have changed alongside the increase of the types of library services.

The issues of service optimization and availability of information through electronic catalogues (EC) are in the focus of the attention of local and international experts. Most of the national libraries throughout the world have long since introduced an automated and integrated library system, by means of which, besides cataloguing, such library processes as acquisition, reader service, classification, statistics, management, etc. are automated.

The trends in the development of information service are closely related to the introduction of the Internet in the libraries. Electronic document delivery – EDD, which uses telecommunication systems and computer equipment, remains a high priority service enabling a user to receive information more quickly.

Nowadays, a great number of libraries use websites based on Web 2.0 technologies.

Unfortunately, most libraries in Georgia do not have their own websites, let alone the ones that include Ask a Librarian service integrated with corporate network reference-bibliography service.

Currently, 500 libraries in the world use RFID (Radio Frequency Identification) technology; but, even though this number is increasing day-by-day, in Georgia it has not been applied yet.

For the effective exploitation of the existing library and information resources and the potential resulting from the development of electronic information sources, most countries draw up a national information policy. The National Parliamentary Library of Georgia is authorized to participate in determining the state information policy. However, unfortunately, there is no corporate electronic library network in the country, and, what is more important, the integrated library system, which would facilitate the development of library processes, does not exist in the main library of Georgia.